

*Edouard
Estaunié*

Det förborgade livet

*Edouard
Estaunié* Det
förborgade
livet

 SAGA
EGMONT

Édouard Estaunié

Det förborgade livet

Saga

Det förborgade livet
är översatt från franska av Axel Claëson efter
La Vie secrete
Omslagsfoto: Shutterstock
Copyright © 1928, 2019 Édouard Estaunié och SAGA Egmont, an
imprint of Lindhardt og Ringhof A/S Copenhagen
All rights reserved
ISBN: 9788726175820

1. E-boksutgåva, 2019
Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än
personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt
med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-
koncernen

FÖRSTA DELEN
HEMMABORNA

I.

Fröken Noémi Peyrolles de Saint-Puy hejdade Dorothee, som var på väg ut med tallrikarna.

»Vänta ett ögonblick, jag har strax slutat. Det är onödigt att gå två gånger.»

Så tog hon en persika och drog av skalet med fingrarna, ty då hon åt ensam begagnade hon aldrig kniv och gaffel till frukten.

Det var en liten matsal med blommiga tapeter, på vilka täta bladrankor slingrade sig omkring ett svart gallerverk. Mitt emot fröken Peyrolles hängde en Kristusbild mot en bonad träplatta och en schweizerklocka, vars lod i form av tallkottar var en omtyckt tillflyktsort för flugorna. Två gravyrer, »Flykten till Egypten» efter Mignard och »Farfaderns död» prydde sidofälten. En byffé och en glasdörr ut till trädgården fullbordade rummets opersonliga inredning.

Fröken Peyrolles bet i persikan. Dorothee hade ställt ifrån sig tallrikarna och torkade mekaniskt av byffén med en flik av förklädet. Som hon gnuggade med eftertryck skakade porslinet inuti byffén, och slamret därav blandade sig med det sörplande ljud fröken Peyrolles åstadkom, då hon sög i sig persikans saft.

Det var kväll. Utanför dörren sträckte lagrarna sina vippor, som den dalande solen gav ett skimmer av rosa, mot höjden, utan att ett blad rörde sig. Liksom dessa dåsade almarna utefter vägen utanför trädgården, orörliga, tillintetgjorda av den tryckande hettan.

»Ovädret kommer inte till utbrott i dag heller», sade fröken Peyrolles.

Hon vek ihop serveten i de gamla vecken och stack in den i servetringen. Så gjorde hon korstecknet och läste sin bordsbön.

»Ska jag öppna salongen för herrarna?» frågade Dorothee, sedan fröken Peyrolles med hög röst sagt sitt *amen*.

»Nej, min biljard är svalare. Skynda på, de komma ofta före åtta.»

Den befallande och manliga stämman lade särskild tonvikt på »min».

Fröken Peyrolles reste sig upp. Fast hon redan var till åren kommen hade hon bibehållit sin smärta figur. Hon satte hatten på sig, fäste den med en hattnål och gick ut i trädgården, som i terrasser sträckte sig ända ner mot vägen.

»Vart kan väl Jean ha tagit vägen?» återtog hon så fort hon kommit ut på terrassen, som sträckte sig utmed byggnaden.

»Han och Petiton ha gått till dammen för att fylla vattentunnan.»

Missbelåten över att man ännu inte hade börjat med kvällsvattningen väntade hon på att trädgårdsdrängarna skulle komma tillbaka.

Hon gick fram och tillbaka under det hon lät blicken glida över slätten omkring Revel, vilken bredde ut sig lik en guldgul matta belyst av den nedgående solens sista strålar. Men hon hade icke ögon för j ordens skönhet, ty torkan upptog helt hennes tankar.

»Ett sånt år!» sade hon halvhögt för sig själv.

Efter sin far hade hon ärvt en lidelsefull kärlek till åkrar och fält, och som hon var rik fortsatte hon att köpa till, utan att unna sig att njuta av sina inkomster.

De gamla, som funnos kvar i Montaigut, hade känt den gamle Peyrolles medan han ännu var en enkel bonde. Han brukade då själv sin jord och varje lördag bar han själv sina höns och ankor till torget i Revel. Sedan han blivit änkring med två barn, en gosse och en flicka, tvekade han länge, innan han beslöt sig för att giva dem en uppfostran över sitt eget stånd. Hur anspråkslös han än föreföll, närde han redan då planer på att bliva den främste i trakten. Ärelystnaden övervann hans snålhet. Fröken Peyrolles skickades till ett kloster i Toulouse och hennes bror till skolan i Revel. Båda två växte upp och när de återvände hem brukade fadern fortfarande själv sin jord, men trots utgifterna för deras skolgång hade gården blivit dubbelt så stor. För övrigt log lyckan mot honom. En farbror, procentare i Caussade, dog utan testamente och han fick ärva honom. Nästa gång var det en kusin, en vinhandlare nerifrån landet, som han ärvde. Traktens ståndspersoner började få ögonen upp för, att Noémi Peyrolles var ett gott parti. Det var bara sonen Oscar, som kom den gamles förhoppningar på skam. Han levde om i Revel med gatslinkor från Toulouse, spelade på klubben och gjorde skulder på kaféerna. En vacker dag försvann han utan att någon visste anledningen därtill, och så talades det icke längre om honom.

Det var vid denna tid fader Peyrolles lade sina högtsvävande planer i dagen. Han köpte sig ett hus i den högst belägna delen av Montaigut, arrenderade ut sina gårdar och nöjde sig för framtiden med att endast övervaka sina arrendatorer. Han valdes till borgmästare. Ofta såg man honom ta vägen ut till sina åkrar och ängar, rak i ryggen, men med långsam och vaggande gång, som ginge han fortfarande bakom plogen, och han erfor en oändlig känsla av välbehag och stolthet vid att räkna de tegar han ägde, där han gick vägarna fram. När han fick syn på en

riktigt rund och vacker sten, plockade han upp den av gammal vana och bar hem den i sin väska för att kanta sina trädgårdsgångar med. Ibland kom han också hem med stora torra grenar, som han hittat på gångstigarna i skogen.

Det var han, som beslöt sig för att lägga de Saint-Puy till sitt namn för att skilja sig från de andra Peyrolles, som inte hade kommit sig upp i världen som han. Han sade till sin dotter: »Det kommer dina barn att få gott av», men han darrade av fruktan för att hon skulle gifta sig. Lyckligtvis fann ingen friare nåd för hennes ögon. Hennes brors exempel hade också lärt henne att frukta för männens slöseri. När hennes far dog, sörjde hon honom djupt och fortsatte så hans verk, lika mycket på grund av sin egen håg härför som för att hedra den avlidnes minne.

På så sätt hade hon, allt sedan hon lämnat klostret i Toulouse, framlevat sitt liv i Montaigut, som hon ytterst sällan lämnade. Som hon var religiös valde hon företrädesvis Advent eller Fastan för sina besök i Toulouse. Mellan besöken hos sin advokat passade hon på tillfället att åhöra en predikan. Tiden hade kommit henne att glömma hur hennes rikedomar skapats. Den gamla gården, där hon levt som barn, väckte inga minnen till liv hos henne; i stället byggde hon flyglar på »slottet». Hon hade sitt eget sätt att göra gott, och om hon också hjälpte till att lära barnen, som inte kunde läsa, deras katekesläxor, så höll hon på att ha sin egen reserverade plats i kyrkan, och för varje gång församlingen skulle byta kyrkoherde förde hon underhandlingar därom med domkapitlet.

Ljudet av ett par skalmar, som föllo ner mot marken, väckte fröken Peyrolles ur hennes funderingar. Petiton och Jean hade kommit tillbaka med vattentunnan.

»Ni vattnar väl med kylslaget vatten», sade fröken Peyrolles avmätt.

Så övervakade hon noga deras arbete.

»Ännu en heliotrop, som vissnar ner! . . . Till nästa sommar få vi lov att så salvia . . . Nej, ge inte stockrosorna något . . . Om torkan fortfar, vet jag inte vad som blir kvar. Skynda på, jag vill att allt ska vara färdigt till herrarna kommer.»

Då hon nämnde »herrarna», nickade de bägge trädgårdsdrängarna menande åt varandra. För folket i Montaigut var fröken Peyrolles' vistpartier ett lika säkert tecken på att det var torsdag som högmässan på att det var söndag.

Plötsligt kom Dorothee springande.

»Fröken, dom är här!»

»Herre min Gud! . . . Och så tidigt dom kommer!»

De voro två.

Herr Lethois, en liten herre med kortklippt grått hår, föreföll att vara omkring sextio år. Han såg oansenlig ut, hade regelbundna drag och något tillgjort i sitt uppträdande. Ingen visste vad som kommit honom att slå sig ned i Montaigut. På sin tid hade det väckt stor undran, då denne parisare bosatte sig på platsen; men hur stor nyfikenheten än är så tar den så småningom slut och nu tänkte ingen längre därpå. Han bodde i ett hus vid foten av slutningen, vilket han hyrde per år, hade till hjälp i hushållet en kvinna, som gick till och ifrån, och hade ingenting med jordbruket att göra. Och ändå var hans enda förströelse att ströva omkring ute på fälten. Det var tydligt att han övervakade lantbruket som om det varit hans eget. Ofta samlade han också insekter.

I motsats till sin följeslagare hade abbé Taffin en kerubs runda kinder och uppnäsa, och ett ständigt småleende lekte på hans läppar. Ehuru han ägnade Montaiguts skyddshelgon, Sankta Letgarde, en hängiven dyrkan, ansågs han ägna föga tid åt sina predikningar. Fröken

Peyrolles brukade säga, att han var nitisk med moderation. Herr Lethois beskyllde honom för att vara liberal. Men alla voro ense om, att han var from som ett barn.

»Vi komma bestämt olägligt», sade han, då han såg fröken Peyrolles skynda uppför backen dem till mötes.

»Inte det ringaste. Man höll på att vattna mina blommor, det är strax färdigt.»

Bägge utropade samtidigt:

»Fortsätt för all del.»

»Vi vänta gärna.»

»Det är just rätta tiden att vattna.»

»Vilken hetta!»

»I så fall», sade fröken Peyrolles, som hunnit upp till dem, »låt oss slå oss ner här; jag tycker om att övervaka mitt folk, när de arbeta.»

Hon föregick med gott exempel, och som det icke fanns några bänkar slog hon sig ned på terrassracket. De bägge »herrarna» följde hennes exempel. Abbé Taffin satte sig till höger, herr Lethois till vänster om henne; där de sutto alla tre i rad, stilla och allvarliga, gjorde de intryck av att vara ute på en tjänsteförrättning.

Den tjänsteförrättning det här gällde var deras vistparti; det ägde rum regelbundet varje vecka och hade med tiden tagit så bestämda former att det blivit en social plikt. Alla tre brukade mötas flera gånger om dagen utan att ha någonting att säga varandra; ingen särskild sympati närmade dem till varandra, men som de voro de enda i byn, som icke själva brukade jorden, voro de också de enda, som bildade dess »societet». Varje torsdag förde dem alltså tillsammans på denna plats under samma ceremonier, med samma tomma och artiga fraser, samma högtidliga sätt att utbyta hälsningar, och under sommaren med samma förberedande uppehåll i trädgården.

Tystnaden har liksom en stämma fina nyanser. Fröken Peyrolles hade genast en känsla av något tryckande i den tystnad, som denna kväll följde på de vanliga hälsningsceremonierna.

»Hur är det fatt?» frågade hon herr Lethois. »Ni tycks inte vara väl till mods.»

»Där ser ni», utropade abbé Taffin, »också fröken har genast lagt märke till det!»

»Dumheter», svarade herr Lethois, som rodnat lätt, »kanske är jag litet nervös . . . Det är det annalkande ovädret. Se där!»

Han sträckte ut käppen och pekade på en lysmask, som glimmade till under ett blad.

Missbelåten med att inte få veta något ryckte fröken Peyrolles på axlarna:

»Den är där alla dar!»

»Inte så tidigt . . .»

»Det har ingenting att betyda. Jag skulle kunna svära på, att det hänt er något.»

»Absolut ingenting . . . om inte att min värk börjat på nytt.»

Sedan någon tid tillbaka hade herr Lethois känt en häftig smärta, som efter ett piskrapp, i ena benet och uttryckte ibland sin oro däröver.

»Är det bara det», genmälde fröken Peyrolles till hälften lugnad.

Herr Lethois smålog ironiskt:

»För mig är det alldeles nog.»

»Varför söker ni då också inte en läkare?» inföll abbé Taffin. Alltsedan han sökt doktor Pontillac i Revel hade hans mage varit alldeles utmärkt.

»Tala inte med mig om läkare», sade fröken Peyrolles, »de sätta bara namn på sjukdomarna, men man blir frisk

därför att man så småningom måste bli det, det är hela saken.»

Så började hon i sin tur att berätta om sin huvudvärk, som alldeles hade försvunnit allt sedan hon upphörde att ta medicin. Den tryckta stämningen hade försvunnit. De talade ivrigt och började på nytt att — som de redan gjort otaliga gånger — skildra sina utståndna kroppsliga lidanden; att påminna sig dem förleder till att yvas över sin nuvarande hälsa.

Ljudet av träskor, som knarrade i sanden på gången, kom dem att sänka rösterna. Det var trädgårdsdrängarna, som kommo gående uppför backen efter att ha avslutat vattningen. Herr Lethois hade rest sig upp och vände sig nu till dem.

»Hör på, Jean! Jag slår vad om att i fall det här vädret fortfar så kommer man om en vecka inte att finna ett enda grönt blad utanför slottsgrindarna.»

»Å jo, herr Lethois, det kommer också herr Servin att finna hos sig, när han kommer.»

Fröken Peyrolles tittade hastigt upp:

»Vet ni när han flyttar hit?»

Den gamle Jean skrattade bakslugt.

»Det är inte omöjligt, att han gör det redan i morgon. I alla händelser kommer han säkert att underrätta mig om det, eftersom det är jag, som sköter om hans hus.»

De bägge männen lyfte på mössan och fortsatte vägen framåt. Ett ögonblick lyssnade man ännu till deras långsamma, släpande steg och så blev det åter stilla, en stillhet, utsägligt vemodig, som tycktes stiga upp från dalen, bemäktiga sig den ensliga trädgården, de orörliga växterna och så där bortom byn den oändliga högslätten, vars närhet man anade utan att se den.

»Det var säkert det ni inte ville tala om för mig?» återtog slutligen fröken Peyrolles med något nervöst i rösten.

Herr Lethois skakade nekande på huvudet. Kyrkoherden smålog och sade:

»Det är bara ett tecken på att sommarledigheterna börja!»

Det var nu Jude Servin som sysselsatte deras tankar.

»I alla händelser», genmälde fröken Peyrolles avmätt, »är det just en snygg akquisition för Montaigut. Servin är en lymmel.»

Herr Lethois vände sig hastigt om:

»Har ni nånsin träffat honom?»

»Gud bevara mig därifrån!»

»Har ni ens varit inne i hans fabrik?»

»Aldrig! För resten är det intet tvivel om, att han inom sex månader har gjort konkurs.»

»Jaså, det är på så goda grunder man dömer!»

Kyrkoherden suckade:

»Utan att tillåta mig att sätta mig till doms över honom, måste jag tala om, att den dagen herr Servin kom hit för att hyra sig sommarbostad gav han mig hundra francs. Det är en vacker gård av barmhärtighet.»

»Det vore bättre att han lät bli att förvrída huvudet på sina arbetare med sina avskyvärda läror», invände fröken Peyrolles.

»På tal härom . . .» började herr Lethois.

»Ni gillar dem väl inte, hoppas jag?»

»Nej, men då jag ser er så upprörd och det för så litet, undrar jag . . . hur jag. . . Jag hade nämligen tänkt tala om för er . . .»

Han hade börjat meningen med det beslutsamma uttrycket hos en man, som bränner sina skepp bakom sig; plötsligt svek honom stämman och blev allt mera tvekande; han avslutade icke meningen.

»Jaså, har ni också en nyhet att komma med?»

Fröken Peyrolles sträckte på sig och fick något utmanande i sin hållning.

Abbé Taffin böjde oroligt fram huvudet.

»Kanske tänker ni gifta er?» sade han med ett tvunget skratt.

Herr Lethois, som gick av och an, var nu vid den motsatta ändan av terrassen. Han kom nu gående långsamt tillbaka.

»Inte precis.»

»Vad är det då?»

»I alla fall är jag nästan rädd för att jag begått en dumhet.»

»Förklara er tydligare!»

»Nå väl då! Jag har inbjudit fröken Wimereux att tillbringa ett par veckor hos mig. Också hon kommer i morgon.»

Förskräckt över den effekt hans ord hade gjort försökte han skämta för att dölja sin oro och tillade därför:

»Som ni nyss sade är det ett tecken på att sommarledigheterna börja.»

Ett ögonblicks bestörtning. Fröken Peyrolles hade blivit eldröd i ansiktet och tycktes leta efter ord, som hon inte kunde finna. Förfärad betraktade abbé Taffin omväxlande fröken Peyrolles och Lethois. Denne stod med nedslagna ögon och smålog tvunget.

»Och den människan ska komma till er?»

Herr Lethois nickade resignerat och började så att med käppen rita cirklar i sanden.

»Ni skämtar, inte sant?»

»Jag skämtar inte.»

»Och hon . . . hon går med på det?»

»Varför inte? Jag är inte längre så ung, att jag kan kompromettera någon.»

Fröken Peyrolles gjorde en avvärande rörelse:

»Snygga seder!«

»Ursäkta«, utropade herr Lethois, plötsligt utom sig över denna uppsträckning, »hon måste väl ha rätt, antar jag, att komma om det behagar henne . . . För resten kände jag hennes far . . .«

»En far som inte var bättre än hon!«

»En vetenskapsman . . . som för övrigt var medlem av Akademien, vilket ni tycks glömma.«

»Just en snygg vetenskapsman! Måtte Gud förbarma sig över hans själ!«

Och i det hon vände sig till abbé Taffin fortsatte fröken Peyrolles spydigt:

»Och ni tackar honom inte? Och ändå är det ju en skön rekryt han tillför er församling!«

Abbé Taffin tog undergivet emot denna störtflod.

»Ursäkta mig«, stammade han. »Jag vet inte riktigt vem det är fråga om. Är det kanske samma person, som abbé Salomon hade några tråkigheter med?«

Häpna hade herr Lethois och fröken Peyrolles vänt sig mot honom:

»Just precis!«

»Hade ni verkligen glömt det?«

Ursinnig slungade fröken Peyrolles fram:

»Just hon! Dotter till den avskyvärde Wimereux, revolutionären, gudsförnekaren, som fritänkarna gjorde så mycket väsen av, när de stoppade ner honom i jorden, och vars skrifter, Gud vare tack och lov, redan äro glömda! Just hon, som efter faderns död kom tillbaka till Saint-Julia, lycklig och nöjd över att där återfinna farföräldrarnas usla koja, där hon kunde dölja sin fattigdom! Den alltid lika nitiske abbé Salomon trodde sig här finna en själ att rädda och gjorde henne strax efter hennes ankomst en artighetsvisit, men icke nog med att hon tog emot honom med en massa dumheter, påstod hon också, när handlarna

ej ville ge henne kredit, att det var han, som förbjudit dem att sälja åt henne!»

Herr Lethois avbröt henne:

»Ja, så var det också!»

»Visst inte! Ett påhitt av en galen eller hysterisk människa! Och så har hon till på köpet stannat kvar där, eftersom ni har inbjudit henne, inte sant?»

Så vände hon sig åter till kyrkoherden:

»Om abbé Salomons öde lockar er, så var så god; hon begär inte bättre än att få börja på nytt!»

»Ack», suckade abbé Taffin halvhögt, »jag tror inte, att hon är så farlig! Jag fann inget skrämmande hos henne, då hon kom till mig för att be mig medla mellan henne och en ämbetsbroder, som jag fruktar hade handlat minst sagt litet oklokt . . .»

Fröken Peyrolles ryckte till:

»Det blir allt bättre och bättre! Nu tycks ert minne ha kommit tillbaka och det för att ta henne i försvar!»

»Jag försvarar ingen, jag söker att förklara . . .»

»Det är just vackert att förklara!»

»Vad vill ni, att man ska göra? Vi leva inte längre i en tid, då man kan hugga öronen av dem, som anfalla oss. Det var endast aposteln Petrus, som hade rätt därtill, och då fanns ännu Kristus till hands för att reparera skadan!»

En tystnad, fylld av bestörtning, följde. Liksom i blixtbelysning hade oanade gömslen i deras själar kommit att blottas. Plötsligt kom den tanken för dem, *att de ej kände varandra*.

»Det är bra», sade slutligen fröken Peyrolles, »jag ger mig. Ni kan ta emot den där personen, om det behagar er; vad mig beträffar . . .»

»Jag tror vi hålla på att glömma bort visten», sade abbé Taffin utan att ge henne tillfälle att avsluta meningen.

»Ja, det gör vi verkligen», inföll herr Lethois.

Fröken Peyrolles' ansikte uttryckte ett outhärligt förakt:
»Det vore verkligen skada för en så obetydlig
anledning.»

Hon reste sig upp och ropade:

»Dorothee, nu äro vi här. Du kan servera téet.»

Så styrde hon sina steg mot biljarden; de bägge andra följde henne under tystnad. Mörkret hade fallit på. Ovanför deras huvuden framträdde nu en sagolik trädgård, vars stjärnbeströdda gångar slingrade sig omkring silverglänsande gräsmattor. Men de tänkte inte på att betrakta den.

Då man tror sitt lugn äventyrat är det en ljuvlig förnimmelse att på sin vanliga plats oförändrade återfinna de föremål, som tyckas oupplösligt förenade med detta lugn. Vid blotta åsynen av den tända lampan, det i ordningställda spelbordet, marklådan och spelkorten i sitt fordral tycktes dem livet efter detta övergående obehag återtaga sin vanliga, jämna gång.

Herr Lethois slog sig genast ned.

Abbé Taffin, som var mera ceremonios, sade stilla:

»Ni först, fröken!»

Med samma rörelse slätade de båda, fröken Peyrolles och han, ut sina kjortlar för att sätta sig ned; de ordnade sina kort; en röst bjöd:

»Sju hjärter.»

»Tre trumf», sade den andre.

»Bordet spelar», återtog den tredje.

Och så förflöt kvällen alla de föregående lik. Allt emellanåt fann sig herr Lethois föranlåten att anmärka på de fel abbé Taffin gjorde, men denne försvarade sig med, att han hade sitt eget spelsätt, som han ansåg osvikligt. När varje spel var slut, lade alla upp de spel de tagit hem, och alla rekonstruerade de upp spelets gång och

diskuterade de olika möjligheter, som hade förefunnits, och allt detta med samma allvar som en strateg, vilken påvisar de felgrepp, som begåtts vid Waterloo, eller jämför de olika framställningarna av förloppet av slaget vid Austerlitz. Förutom dessa barnsliga diskussioner, vilka ämnen skulle väl ha kunnat locka dem? Skörden? De kände alla lika väl varje minsta lilla händelse, som inträffat uti gårdarna, och hur skörden artade sig på varenda åkerlapp. Politiken? Hade de icke stått alldeles främmande för den, skulle den ha skilt dem åt: fröken Peyrolles höll på kungadömet, som hon aldrig känt, abbé Taffin höll sig utan att närmare fundera däröver till de instruktioner han fått från Påvestolen, och herr Lethois prisade 48 års republik, men röstade ändå alltid på högerens kandidat.

Arbetet med jorden håller människan ständigt böjd mot marken och kommer hennes gestalt att krympa samman; på samma sätt tycktes det som om deras själar krympt ihop genom att ensamheten vant dem att sänka blicken mot marken. Sålunda voro alla tre, prästen, den gamla ungmön och ungarlen ensamma i livet, men ingen av dem led därav. I säkerhet på stranden sågo de alla tre kärlekens breda flod, som gör hjärtan fruktbara, flyta förbi utan att någon enda gång känna behovet att läppja på den. Likaledes hade man hos dem kunnat finna olika utslag av religiositet, vilka dock liksom spektrums olika färger genom prismet smältes samman i en punkt: herr Lethois var fritänkare, men inte nog frigjord för att låta bli att gå i mässan om söndagarna; abbé Taffin en from och frigjord ande, fröken Peyrolles färdig att på en intolerant kults altare offra den, som icke delade hennes åsikter i minsta detalj. Och ändå tycktes ingen av dem bekymra sig om livet efter detta; i valet mellan ett väntat paradiset och denna småborgerliga vist skulle ingen av dem ha tvekat.

När slutligen de gälla slagen genljödo från pendylen under glaskupan, sade abbé Taffin, som just stod i begrepp att slänga ett kort på bordet, helt förvånad:

»Vad nu då? Redan tio?»

»Tio», upprepade herr Lethois.

Punktliga till och med i sina nöjen lade de ifrån sig korten.

»Där ha vi för att vi börjat så sent», sade fröken Peyrolles i sin tur och reste sig.

Hon tog lampan. Eftersom Dorothée vid denna sena timme redan hade gått och lagt sig var det alltid hon som åtog sig att lysa »herrarna».

Så togo de farväl som vanligt med den enda skillnaden, att fröken Peyrolles' farväl lät en aning kyligare än annars och påminde dem om hennes missnöje. Ett ögonblick kastade lampan sitt röda sken framför de två männen, som voro på väg ut. Dörren slog igen. Allt var åter försänkt i mörker. Festen var slut . . .

Därute på vägen framför de tillbommade husen sträckte de kvarlämnade kärrorna spöklikt sina skalmar mot himmeln. En syrsas surr, som lät som borrhade man med en illa smord borrh, skar igenom den tryckande tystnaden.

»Nå?» sade herr Lethois tveksamt.

»Nå?» svarade kyrkoherden.

De tillade intet, övertygade som de voro, att det var om samma bekymmer deras tankar rörde sig.

»Jag känner inte edra skäl», återtog slutligen kyrkoherden lågmält, »men jag är rädd för att ni genom att bjuda fröken Wimereux till er har gjort vår väninna mycket emot. Vem vet ens huruvida nästa torsdag . . .»

Herr Lethois avbröt honom nervöst:

»Ni kan vara övertygad om att jag har mycket viktiga skäl därtill!»

»Jag begär inte att få veta dem.»

»Äsch, fröken Peyrolles är alltid likadan. Det är inte bara Servin, som hon inte tål att ha i sitt grannskap!»

Kyrkoherden tycktes samla sina tankar och sade så med ett frånvarande uttryck i rösten:

»Och ändå försäkrar man, att det är en bildad människa. Jag undrar om jag icke hört någon berätta, att han talar tyska lika bra som franska.»

»Det är han väl tvungen till; skulle ni kunna tänka er, att en verklig affärsman inte talar främmande språk?»

»Ni tror alltså att han kan det?»

»Det är jag säker på.»

De andades häftigare än vanligt. Man skulle ha kunnat tro, att en viss hemlig oro dolde sig bakom de alldagliga fraserna.

Här skiljdes deras vägar. Herr Lethois skulle gå neråt mot dalen under det kyrkoherdens väg gick upp mot den högre upp belägna delen av samhället, där prästgården låg.

»Att tänka sig, att parisarna i det här ögonblicket ännu sitta och less på teatrarna», tillade herr Lethois med en suck.

»Stackars varelses, de förstå inte, att natten är till för att sova.»

»Är det så säkert?»

Frågan, som slungats ut på måfå, klingade underligt genom mörkret. Abbé Taffin rodnade:

»Ni har rätt, man kan inte så noga veta . . .»

Och med en handtryckning skildes de båda »herrarna» åt.

II.

Långsamt vandrade herr Lethois nedför den lilla branta vägen, som går ner mot stora landsvägen. Varje steg kom småstenarna att rulla nedför backen med ett rasslande ljud, som ekade i den stilla luften, liksom om denna roat sig med att få ljudet att växa. Väl nere på stora landsvägen såg han sig tillbaka och blev stående.

Abbé Taffin hade försvunnit ur synhåll. I Montaigut ingenting annat än tillbommade hus; ett enda ljus ovanför Peyrolles' terrass — slottsfrun, som säkerligen alltjämt håller på med sina böner — överallt den beklämmande tystnad, som under natten råder kring människoboningar, vilka med sina dunkla väggytor och sina mörka fönster, som likna ögon utan blick, tiga som de döda.

Sedan han övertygat sig om, att han var ensam, tog herr Lethois ett par steg och stannade så ånyo.

Åt båda hållen förlorade sig vägen i fjärran in under de stora almarnas mörka valv, likt ett fosforescerande streck draget i mörkret. Helt nära intill där han stod lågo två fallfärdiga kojor, vars bakre väggar stödde sig mot en vall. I den ena av dem, som mera liknade en ladugård än en människoboning, bodde Pêcheur, en tjuvskytt, som om somrarna plundrade nejden och om vintrarna låg i ide, Gud vet var, för det mesta i fängelset. Framför den andra hängde en skylt: »Tobak — Dryckesvaror.» Mellan dem båda stack ett fikonträd fram sin underliga krona. Av själva dalen, som i alla fall tog vid strax nedanför, kunde man icke urskilja något.

Herr Lethois genomförs av en lätt rysning. Var det han själv eller landskapet, som hade förändrats? Byggnaderna, det knotiga fikonträdet, almarnas mörka valv, allt ingav honom en obestämd fruktan. Också luften tycktes honom på ett oförklarligt sätt levande. Det var som om osynliga varelser andades överallt. Instinktivt tittade herr Lethois efter under de närmaste snåren och frågade sig:

»Vad är det med mig i kväll? . . . håller jag på att bli sjuk?»

Hur skulle han annars kunna förklara, att hans händer darrade, bruset i öronen, den oförklarliga och plågsamma skälvning, som skakade hela hans varelse? Hur han än gav akt på sig själv kunde han inte finna något fel. Det var någonting annat, som oroade honom, något, som han ännu icke kunde uppfatta, men som han kände nära förestående.

En klagan ljud plötsligt genom den stilla natten. Han ryckte till. Så blev han förargad på sig själv. Vad nu då? Bli så rädd för en plåt, som gnisslar!

Det var ju bara skylten, som en vindpust satt i svängning. Allt efter som den svängde långsammare gnisslade gångjärnen allt svagare, ljudet tog av för att slutligen alldeles dö bort. För att än säkrare kunna övertyga sig om, att det var skylten, som åstadkom detta ljud, spände han hela sin uppmärksamhet för att med ögonen kunna följa dess rörelser. När den åter blivit tyst fortsatte han att lyssna, skräckslagen: natten talade . . .

Nattens underliga stämma. Mångfaldigad hördes den samtidigt överallt och ingenstädes . . . En dov dallring gick genom rymden, en polyfoni utan rytm, framkallad av insekternas flykt och grässets vajande. Från alla håll susade den honom till mötes. Rymden var fylld av prassel, av surr, av viskningar så låga, att man knappast kunde uppfatta dem. Då och då hörde man en syrsas surr eller en mygga, som flög omkring envist sjungande på samma gälla ton.

Från sina gömställen läto grodorna höra sitt melankoliska kväkande. Man skulle kunna säga, att jorden, sedan människorna somnat, vaknat upp och fått liv. Vissa ljud fordra för att uppfattas viljan att höra. Hur många år hade icke herr Lethois gått förbi just denna plats utan att ana något av allt detta liv! I kväll överväldigade honom detta ljud, världsfamnande och okänt, så nära, att han kände sig omsluten av det och dock så fjärran, att han inte kunde säga varifrån det kom eller ge det ett namn.

Omedvetet sträckte han ut armarna framför sig; hans tänder skallrade. Han var rädd.

Rädd . . . för vad var han rädd? Rädslan kan icke förklaras, den finnes där och det är nog.

Det var en fysisk rädsla, som satte honom ur stånd både att tänka lugnt och att fly, en feg rädsla, framkallad kanske uteslutande av mörkret, men som vände sig mot allt, mot den klara himmeln, där tusentals väsen röra sig utan att vi se dem, mot de världar, som uppenbaras i en jordtorva eller på trädens bark, mot det synliga, som kommer det osynliga att taga oanade proportioner. Vissa kvällar är mörkret, ingenting annat än mörkret självt, nog att fylla en med skräck. Hur skulle det då icke vara, om detta mörker finge liv!

Utan att närmare reflektera däröver spejade herr Lethois utåt vägen för att upptäcka det okända, som måste komma gående mot honom längs densamma. Han bleknade. Där borta åt Revel till avtecknade sig en mänsklig gestalt mot marken . . . Det varade knappast en sekund, så försvann åter det han sett . . .

Han andades tungt. Han steg ut mitt på vägen, där det var som ljusast. Fast han icke längre såg någonting, var han säker på, att någon kom gående emot honom, ty han hörde fortfarande steg.

»Hör hit! Ni där borta!»

Mannen kom på nytt fram ur skuggan. Han fortsatte att gå sin väg framåt med beslutsamma steg.

»Hör hit!»

Mannen såg upp. Han var nu på knappt tjugo meters avstånd från herr Lethois. Kanske var det en landstrykare. Helt säkert var det ingen från Montaigut eller trakten däromkring.

»Hallå!»

»Det kan man då kalla tur att råka på någon i denna öde trakt! Kan ni tala om för mig, om jag har långt kvar till Montaigut?»

»Är ni på väg till Montaigut?»

Trots det artiga sätt, på vilket han blivit tilltalad, kunde herr Lethois icke låta bli att känna ett visst misstroende mot den okände och ansträngde sig därför att urskilja hans drag. Men tack vare de breda, utstående brättena på hans hatt lyckades det honom icke. Men han lade märke till att rösten lät ungdomlig och klangfull.

»Ja visst, till Montaigut . . .»

»Om ni har tänkt er att ligga där över natten, så är det omöjligt. Där finns inget värdshus.»

»Det är inte heller något värdshus jag söker.»

Den okände såg sig omkring:

»Ja, så var det, en gränd till höger i närheten av en hög mur, en kyrka med torn litet högre upp, första porten bortom muren . . . Det stämmer; jag beklagar, att jag besvärat er; nu hittar jag.»

Han skulle just fortsätta, då herr Lethois åter hejdade honom.

»Ursäkta, men ni måste missta er. På den sidan ligger det bara ett hus, som tillhör min vän, fröken Peyrolles. Jag kan inte tro . . .»

»Tro ni, det är mycket enklare.»

Herr Lethois hade svårt att dölja sin häpnad:

»Ni vet antagligen icke om, att fröken Peyrolles vid denna tid på dygnet har gått och lagt sig.»

»Så mycket bättre.»

»Hennes jungfru också.»

»Jag inser inte vad det kan vara för olägenhet med det.»

»Men vad har ni då för ärende hit?»

Den okände bugade sig litet ironiskt:

»Vad det beträffar, tillåter jag mig att påpeka, att det inte angår er. Och så farväl.»

Så vek han av in på gränden och försvann i mörkret.

Åter den djupaste tystnad; nattens hemlighetsfulla liv, som för ett ögonblick störts av en annan människas närvaro, träder åter i förgrunden; åter leka vindarna i rymden och föra med sig ginstens söta doft; helt nära lossnar ett blad och faller virvlande till marken — men herr Lethois hör icke längre något av allt detta. Han står och stirrar inåt gränden, och hans enda tanke är att få förklaring på detta oförklarliga, som ödet avslöjat för honom: en okänd man, som så här dags på dygnet är på väg till fröken Peyrolles!

Hastigt följer det ena antagandet på det andra. Han tänker sig de mest sannolika, väger för och emot, och så småningom leker ett underligt leende kring hans läppar. Inte för att han sätter någon tro till den tanke, som tvingar sig på honom, men i alla fall skulle han icke tyckt illa om i fall det varit så.

»En älskare!»

Herr Lethois skakade på huvudet. När allt kommer omkring har den mogna åldern en viss svaghet för ungdomen; den här var ung, hade ett behagligt sätt, hon kunde ha valt sämre . . . Han upprepade:

»Hennes älskare!»

Han skrattade belåtet. Det vore väl en ljuvlig hämnd på fröken Peyrolles och hennes evinnerliga fromhet och

hennes ofördragsamhet, som senast i kväll hade varit nära att fördärva deras spelparti!

Men vid närmare eftertanke var det allt för mycket, som talade däremot.

Mannen var icke här från trakten och inte heller från Toulouse, det hördes på hans uttal. I så fall, var skulle de ha kunnat träffas? Och dessutom om han vore det, hur var det då möjligt, att han inte hittade vägen, och varför skulle han åt första bästa han mötte prisge sin älskarinnas namn?

Villrådig sade han sig:

»Kanske ha de brukat råkas i Toulouse? Och om han kommer hit för första gången och inte tänker komma tillbaka, vad kan det då egentligen ha att betyda, att han nämner hennes namn?»

Emellertid fick han allt mera klart för sig hur orimligt hans antagande var. I så fall en låntagare? Man väljer inte natten för att betala igen sina skulder. En släkting? I så fall skulle fröken Peyrolles inte ha kunnat underlåta att någon enda gång, om också bara av misstag, tala om hans existens.

Så är det. Under åratals övervakar man en människa, umgås med henne. Inte en skiftning i hennes ansikte, som man inte tror sig kunna tyda. Denna människa framlever för resten sitt liv utan att tyckas att ha något att dölja, som en uppslagen bok. Skulle hon också vilja leva annorlunda är hon ändå tvungen därtill, omgiven som hon är av närgånget skvaller och grannarnas avund. Det förefaller alltså som om ingenting undgått en, som kände man henne utan och innan . . . Och så vet man ändå ingenting.

Förskräckt vid tanken på den avgrund som blottades framkastade herr Lethois:

»Tänk, om det väsentliga skulle vara det, som man inte ser?»

Han rätade upp sin magra kropp, som ville han trotsa mängden, vars viskningar fyllde mörkret:

»Också jag lever ett liv i det fördolda!»

Vad yttervärlden sedan tjugo år tillbaka kände av herr Lethois var i själva verket blott en sysslolös människa, som framlevde ett dagdrivareliv ute på vägar och stigar. Och med denne herr Lethois drev abbé Taffin gäck för hans åsikter och fröken Peyrolles för hans hållning. Vem skulle väl någonsin komma på den idén att tro honom bekymra sig om något annat än att ordna livet så angenämt och sorgfritt som möjligt för sig? Det enda man förvånade sig över, var att han icke förgicks av ledsnad och långtråkighet, då han varken hade några åkrar att sköta eller ens ett hus att se om.

Men sedan tjugo år tillbaka blev denne samme Lethois varje kväll, sedan han återvänt hem till sig, en annan människa. Varje natt återfann honom sittande framför sina anteckningar eller vankande fram och tillbaka framför sina experimentbord, så upptagen av ett arbete, okänt av alla, att han för det glömde både yttervärlden och sig själv.

Att detta var ett liv i det fördolda, att dess hemlighållande var det första villkoret därför, kunde han ej tvivla på. I detta ögonblick slog honom med förskräckelse tanken på att någon skulle ha kunnat komma det på spåren. Listig som en girigbuk hade han under tjugo år gjort allt för att avvända alla misstankar. Hur hade han icke vakat över allt han företagit sig! Och nu blottades med ens möjligheten av att det jämsides med detta hans paradiset skulle finnas andra liknande, det, som herr Lethois hade trott vara sitt privilegium, blev allmän egendom. Fröken Peyrolles, abbé Taffin, den gamle Jean, var och en av dem hade kanske sitt oåtkomliga paradiset! . . .

»Jag, det är ju alldeles naturligt, för tusan! Men de andra! . . .»

Han kände svartsjukans stygn i sitt hjärta; han slog med käppen genom luften.

»Dumheter! Jag yrar . . . Bort härifrån.»

Han hade glömt bort all sin förskräckelse och det oväntade mötet; i stället tänkte han nu icke på något annat än sitt eget arbete. Han lämnade stora landsvägen, vek in på en brant gångstig och gick nu raka vägen ned till sitt hem. O fasa, också framför detta smög en skugggestalt omkring . . .

Försiktigt gick en kvinna fram och tillbaka framför yttertrappan, och noggrant som en detektiv undersökte hon minsta springa, genom vilken något ljus skulle kunna tränga ut. Detta höll hon på med länge, kanske fem minuter . . . Trött på det fåfänga sökandet lämnade hon trappan och skyndade i väg i riktning mot Montaigut. Herr Lethois hade gömt sig bakom en buske, och då hon gick förbi snuddade hon nästan vid honom.

»Blanchotte!»

Det var hustrun till en av fröken Peyrolles' arrendatorer. Snål och tystlåten bodde hon med sin man och dotter i närheten av Saint-Felix och man såg henne aldrig i Montaigut.

Stum av häpnad knöt herr Lethois sina händer efter henne:

»Vem kan ha skickat hit henne?»

Det var ju tydligt att det var någon som hade skickat henne, någon som betalade henne för detta spioneri, som man annars inte kunde finna någon förklaring på. Kanske var det inte ens första gången man försökte komma underfund om hans anade hemligheter?

Hans ben veko sig under honom. Han brast ut i ett elakt skratt:

»Vad jag är dum! Vem skulle Blanchotte arbeta för om inte för sin slottsfru?»

Endast fröken Peyrolles, och det kanske av självbevarelsedrift, kunde ha betalat den där kvinnan och bästa beviset härför . . . det är att i stället för att vända om hem åt Saint-Felix till går Blanchotte raka vägen upp till Montaigut; efter expeditionen — rapporten.

Herr Lethois knöt händerna:

»Förbannade fruntimmer!»

På ett ögonblick var han framme vid porten, öppnade och låste den efter sig.

Så blev herr Lethois stående en god stund orörlig.

I djupa andetag drog han in den kvava luften. I korridoren, som han använde som tambur, var det hett och kvalmigt och det luktade unket av damm och gammal medicin, men dessa dofter tycktes honom uteslutande angenäma, därför att han var så van vid dem. Hit nådde åtminstone inga främmande ljud, här härskade hemmets stillhet, en underbar, ostörd stillhet, en stillhet sådan man erfar vid anblicken av en spegelblänk liten sjö uppe bland bergen.

Då man vaknar upp efter en mardröm, är det med en oändlig känsla av välbehag man säger sig: »Det är inte sant.» Samma känsla hade herr Lethois när han tänkte: »Jag måste ha drömt!» Allt fanns här på sin gamla, vanliga plats. Han behövde blott sträcka ut högra handen för att hitta tändstickorna; till vänster stod ljusstaken på en stol och väntade på honom, bakom den som vanligt vattenkaraffinen med sitt glas. Vilken ljuvlig känsla att åter vara i hamn!

Till slut skrapade en tändsticka mot plånet; herr Lethois hade äntligen beslutat sig för att tända ljuset.

»En kvart över elva! Så sent!» mumlade han i det han tittade på klockan.

Med ljusstaken i handen vandrade han uppför trappan. Då han kom upp på vinden, drog han upp nycklarna ur